

3.6.2021

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Suomen Yrittäjien lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen 62/2021

1. Yleistä ja lausunnon pääasiallinen sisältö

Käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä säädettäisiin yleisistä tavoitteista, jotka ohjaavat vastaisuudessa valtion läsnäoloa alueilla. Laissa myös säädettäisiin valtakunnallisesta suunnitelmasta, jolla luodaan hallinnonalarajat ylittävä kokonaiskuva valtion palveluiden saatavuuden ja yksiköiden ja toimintojen sijoittumisen tilasta.

Suomen Yrittäjät kannattaa lähtökohtaa, että valtion palveluiden sijoittumisen hyötyjä tarkastellaan muun muassa yritysten palvelutarpeeseen vastaamisen ja alueiden elinvoimaisuuden kautta. Valtion palveluiden sijoittumisen tavoitteisiin (2§) on aiheellisesti asetettu alueiden elinvoimaisuus. Esityksessä elinvoimaisuuden edistämällä tarkoitetaan muun muassa uuden toimeliaisuuden kehittämistä ja edistämistä, johon liittyisi mahdollisuuksia myös yritystoiminnan syntymiseen tai hakeutumiseen alueelle.

Esitykseen tulisi kirjoittaa monipaikkaisuudesta tavoitteellisemmin ja kunnianhimoisemmin. Suomen Yrittäjät korostaisi esityksessä ja myöhemmin laadittavassa valtakunnallisessa suunnitelmassa monipaikkaisuuden tuomia mahdollisuuksia valtion palveluiden saatavuudessa.

2. Mahdollisuus käyntiasiointiin varmistettava

Yrittäjät kannattaa esityksen lähtökohtaa siitä, että valtion palveluiden järjestämisen lähtökohtana ovat ensisijaisesti kattavat sähköiset asiointipalvelut, mutta niitä tukevat henkilökohtainen neuvonta ja käyntiasioinnin mahdollistavat palvelut koko maassa.

Läheskään aina yrittäjällä ei ole valmiutta tai mahdollisuutta sähköiseen ja digitaaliseen asiointiin. Joskus käyntiasiointi on tarkoituksenmukaisin tai ainut vaihtoehto. Näille yrittäjille on oltava sekä tarjolla riittävää tukea ja apua että mahdollisuuksia käyntiasiointiin, henkilökohtaiseen neuvontaan ja ohjaukseen.

3. Monipaikkaisuudesta edistettävä tavoitteellisemmin

Tulevaisuudessa palveluiden sujuva saatavuus ja käyntiasioita eivät välttämättä aina tarkoita virastoja rakennuksina tai sivutoimipisteinä. Esimerkiksi monipaikkaisesti työskentelevä valtion viranhaltija voi tulla palvelemaan yrittäjää yritykseensä.

Suomen Yrittäjät arvioi, että monipaikkatyö lisää selvästi työtyytyväisyyttä ja tuottavuutta. Tulevaisuuden työelämän suosikki on hybridityö: työtä tehdään vaihdellen työpaikalla, kotona tai vapaa-ajan asunnossa. Tämä on hyvä malli myös valtion työnantajalle.

Monipaikkatyön saldo koetaan kiistatta positiiviseksi: työn itsenäisyys on kasvanut, työtyytyväisyys on lisääntynyt, oman työn hallinta on kasvanut, tuottavuus on parantunut ja kiire on vähentynyt. Nämä ovat isoja yhteiskunnallisia asioita, jotka lisäävät työhyvinvointia. Työmatka-aikaa säästyy keskimäärin noin 50 minuuttia vuorokaudessa, mikä tarkoittaa kansantalouden tasolla noin 2,75 miljoonaa vuorokautta. (Lähde: Kantar TNS Työelämägal-lup, tammikuu 2021.)

Yrittäjät esittää:

- Valtion tulisi tarkastella entistä luovemmin ja rohkeammin, miten sen henkilöstön monipaikkaisuutta voisi hyödyntää valtion palveluiden saatavuudessa.
- Hallituksen esityksen ja valtakunnallisen suunnitelman on edistettävä tavoitteellisesti valtion henkilöstön monipaikkaista työskentelyä ja tämän yhteiskunnallisen muutoksen tuomia mahdollisuuksia yrittäjyyden ja työllisyyden edistämiseksi.
- Monipaikkaisesti työskentelevä valtion henkilöstö voi mennä palvelemaan asiakastaan entistä joustavammin sinne, missä asiakas (kuten yrittäjä) työskentelee.
- Valtion työntekijöiden yhteiskäyttötilojen perustamista on edistettävä maakunnissa.
- Eduskunta voi edellyttää, että valtioneuvosto huomioi edellä mainitut asiat myös tulevassa periaatepäätöksessään monipaikkaisuudesta ja valtion palveluiden sijoittumissuunnitelmassa.

4. Kohti yhden luukun mallia ja kevyempää hallintoa

Yrittäjät ja yritykset ovat valtion virastojen merkittävä asiakasryhmä, jolla on paljon viranomaisasiointia edellyttäviä velvoitteita. Yrittäjät ja yritykset eivät ovat julkisen sektorin aktiivisia kumppaneita.

Yrittäjien kannalta ei ole monesti oleellista, onko kyse kenen viraston tai viranomaisen vastuusta tai palvelusta. Asiakkaalle hallinnon raja-aitojen täytyy olla mahdollisimman huomaamattomia ja tiedon on liikuttava viranomaisten välillä saumattomasti.

Yrittäjät esittää:

- Valtion palveluiden saatavuudessa on edettävä kohti yhden luukun mallia. Siinä yrittäjä asioisi eri viranomaisten kanssa yhdeltä asiointipisteeltä eli ”luukulta”, josta voi hoitaa kaikki tiettyyn hankkeeseen tarvittavat luvat kerralla.
- Yrittäjille aiheutuvat ylimääräiset kustannukset on kohtuullistettava, mikäli ne johtuvat esimerkiksi viranomaispalveluiden tekemästä virheestä, puutteellisesta tiedosta tai viiveellisestä palvelusta.
- Julkisen hallinnon digitalisoituessa viranomaisasioinnin on kuljettava kysy vain kerran -periaatetta. Siinä kertaalleen yritykseltä ja yrittäjältä kysytyt tiedot liikkuvat yrityksen tai yrittäjän niin halutessa viranomaiselta toiselle saumattomasti ja turvallisesti.

5. Valtakunnallinen suunnitelma

Vaalikausittain tehtävän valtakunnallinen suunnitelma valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisesta on vastattava sujuvasti esimerkiksi yritysten toimintaympäristön muutoksiin. Suunnitelman on tavoitteellisesti ja kunnianhimoisesti edistettävä yritysten toimintaedellytyksiä, investointeja ja kasvua.

Valtakunnallisen suunnitelman on taattava yrittäjien hallinnollisten palveluiden saatavuus. On myös tärkeää, että suunnitelma sovitetaan yhteen julkisen talouden suunnitelman kanssa. On hyvä, että esitykseen on kirjattu, että valtioneuvosto voi tarkistaa suunnitelmaa tarvittaessa.

6. Yhteistyöryhmä

Suomen Yrittäjät pitää tarpeellisena, että valtiovarainministeriö asettaa valtioneuvoston toimikaudeksi toimielimen eli yhteistyöryhmän valtakunnallisen suunnitelman yhteensovittamiseksi ja suunnittelemiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella yhteistyöryhmälle olisi tarkasteltava roolia poikkihallinnollisesta koordinaatiosta ja sen seuraamisesta, mikä koskee niin toimintojen sijoittumista, alueellistamisesta kuin monipaikkaisuutta.

Esityksen mukaan yhteistyöryhmä rakentuisi ainoastaan julkisen sektorin toimijoista. Esityksessä säädetään, että toimielin kuulee työssään maakuntien liittoja ja kuntaa suurempia itsehallintoalueita ja muita julkisen sektorin organisaatioita. Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että valtion palveluiden saatavuudesta ja toimintojen sijoittamisesta kuullaan myös asiakkaita, kuten elinkeino- ja yrityselämän tarpeita ja toimijoita.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Anssi Kujala
varatoimitusjohtaja

Janika Tikkala
elinkeinopolitiikan asiantuntija